

โครงสร้างและอิทธิพลของข่ายสังคมการศึกษาระดับมัธยมศึกษา นอกหมู่บ้านต่อการย้ายถิ่นออก

นางสาวกาญจนา เทียนลาย

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

บทคัดย่อ

การศึกษา นอกจากเป็นการเรียนในห้องเรียนแล้ว ยังเป็นการสร้างความเป็นคนในสังคมให้กับผู้เรียนเนื่องจากการเรียนในโรงเรียนทำให้ได้รู้จักเพื่อนร่วมชั้นเรียนเพิ่มขึ้น รวมทั้งเป็นการสร้างเครือข่ายของคนกลุ่มนี้ด้วย ในขณะที่เมืองเป็นศูนย์กลางการศึกษา คนที่เรียนในเมืองจึงมีโอกาสทางด้านการศึกษามากกว่า คนในชนบทที่พอจะมีฐานะทางเศรษฐกิจดีมักส่งบุตรหลานเข้าไปศึกษาในเมือง ด้วยความเชื่อที่ว่ามาตรฐานทางการศึกษาที่ดีกว่า หรือแม้แต่คนที่ต้องการหางานทำ และมีโอกาสความก้าวหน้าในด้านอื่นๆ ในอนาคต ซึ่งการศึกษาครั้งนี้เชื่อว่าการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาจะก่อให้เกิดเครือข่ายของคนกลุ่มนี้ และส่งผลให้มีการช่วยเหลือ การแลกเปลี่ยนข่าวสารกันตลอดเวลา

วัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อวิเคราะห์โครงสร้างข่ายสังคมของการศึกษาระดับมัธยมศึกษา นอกหมู่บ้าน รวมทั้งพิสูจน์อิทธิพลของข่ายสังคมของการศึกษาระดับมัศึกษานอกหมู่บ้านว่าจะมีผลต่อการย้ายถิ่นออกนอกหมู่บ้านด้วยหรือไม่และอย่างไร ใช้ข้อมูลจากโครงการกาญจนบุรี ในปี พ.ศ. 2543 และ 2547 ดำเนินการโดยสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ทำการพิสูจน์ด้วยการเลือกหมู่บ้านในพื้นที่ 4 อำเภอที่อยู่ใกล้ชิดติดกัน 35 หมู่บ้าน กลุ่มตัวอย่างที่จะใช้พิสูจน์อิทธิพลของข่ายสังคมฯ คือ บุคคลที่มีอายุ 15-18 ปี ซึ่งกำลังเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3-6 ในปี พ.ศ. 2543 ที่อยู่ในพื้นที่ 4 อำเภอที่กล่าวข้างต้น ได้จำนวน 460 คน

การวิเคราะห์ในส่วนแรกจะเป็นการวิเคราะห์เครือข่ายทางสังคม (Social Network Analysis) ใช้โปรแกรม UCINET เพื่อเน้นอธิบายถึงลักษณะโครงสร้างของการศึกษาระดับมัศึกษานอกหมู่บ้าน ส่วนที่สองตรวจสอบอิทธิพลของข่ายการศึกษาระดับมัศึกษานอกหมู่บ้านที่คาดว่าจะมีผลต่อการย้ายถิ่นออก ผลที่ได้ครั้งนี้จะทำให้ทราบลักษณะโครงสร้างของข่ายสังคม รวมทั้งผลของข่ายสังคมของการศึกษาระดับมัศึกษานอกหมู่บ้านต่อการย้ายถิ่นออก ซึ่งคาดว่าจะเป็นการวิจัยใหม่ที่ส่งผลต่อการย้ายถิ่นออก อาจจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับเรื่องการศึกษาและการย้ายถิ่นออกนอกหมู่บ้านในอนาคตต่อไป